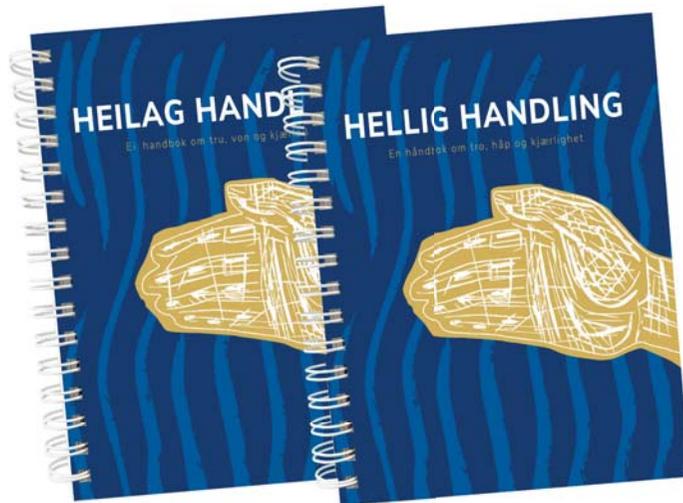

HELLIG HANDLING

lærerveiledning

Versjon 2.1- Januar 2025

skrifthuset.no

HELLIG HANDLING – boka i et nøtteskall

Boka er laget for at konfirmanter skal ha noe håndfast i tillegg til opplevelser og lokale opplegg, både i og etter konfirmasjonstiden.

- Utgangspunktet i HELLIG HANDLING er det som skjer i gudstjenesten og i kirkens livsfaseriter: Dåp, konfirmasjon, bryllup og gravferd.
- Perspektivet er konfirmantens eget liv. Det de opplever i kirken forteller at hele livet er hellig.

Ved å knytte opplevelser og læring til kirkens livsfaseriter, bekreftes den tilhørigheten familie og konfirmand allerede har til kirke og kristen tradisjon.* Gjennom enkle 'gjøre-oppgaver' får konfirmanter mulighet til å tolke sitt eget liv i dette perspektivet.

Konfirmantenes møte med kirken er viktig. Men like viktig er vårt møte med dem. HELLIG HANDLING er et verktøy som hjelper deg til å få øye på konfirmanden. Uansett om kullet er stort eller lite, vil det alltid være en utfordring å se den enkelte konfirmand og hans eller hennes ressurser og behov.

Opgavene i boka kan hjelpe deg til å legge merke til ...

- han som er faglig sterk og opptatt av historie og samfunn
- hun med kognitive utfordringer, som liker de praktiske og kreative oppgavene
- de som trives og blomstrer i grupper sammen andre
- hun som helst vil være i fred og løse oppgavene alene
- de som trenger det fellesskapet menighetens ungdomsarbeid kan tilby
- de som har nok fritidsaktiviteter, men som ønsker å høre til i livsløpskirken
- han som er over middels interessert i filosofi, tro og livssyn.

Konfirmasjonstidens teologi

Ressurshefte om konfirmasjon utarbeidet av Bispemøte høsten 2020

* Se bispemøtes bruk av begrepet "livsfaserite" i veiledningen om konfirmasjon og konfirmasjonstid. Søk: konfirmasjonstidens teologi i ressursbanken.kirken.no

Appen "VEIEN" – et smart spill for konfirmanter

Den samme tilknytning til gudstjeneste og livsfaseriter finnes også i appen VEIEN. Appen er utviklet for tilrettelagt undervisning, men kan også være fin for hele konfirmandgruppa.

VEIEN kan lastes ned gratis fra AppStore og GooglePlay. Søk "VEIEN" eller "Skrifthuset".

I vår nettbutikk kan det lastes ned veiledning til appen. Se produkt "VEIEN" i nettbutikken.

Om lærerveiledningen

Denne veiledningen skal være et verktøy for å tilpasse boka til ulike lokale konfirmantopplegg. Den inneholder derfor ikke et eget forslag til årsplan. Veiledningen skal gi lærer og ledere oversikt over innhold og metode i boka.

HELLIG HANDLING er utformet som konfirmantens egen håndbok, og vi håper mange vil ta den i bruk. Men metoden er åpen for alle. I veiledningens første del finnes noen eksempler på aktiviteter som vil være fine uavhengig av hvilket lærestoff man ellers måtte velge å bruke.

1. Metoden – 'Å gjøre troen'	
1.1 Ministranttjeneste.....	6
1.2 Å forberede en prosesjon	10
1.3 Å flette en ring	10
1.4 Andakt	11
1.5 Dåpspåminnelse	11
1.6 Bryllup som rollespill.....	12
1.7 Temasamling med kirkegårdsvandring.....	14
1.8 Påskevandring	16
2. Oversikt over innholdet i boka	18
3. Tips og tillegg til noen kapitler i boka	20
4. Vedlegg.....	33
–Dåpspåminnelse (bokmål og nynorsk)	34
–Bryllup som rollespill (bokmål og nynorsk).....	38
–Symbol i gravferdsritualet	42
–Påskevandring / Stasjonene	44
–Påskevandring / Tekstene	47

Et utdrag

Innholdet i veiledningen er ikke nødvendig for å lese boka og løse oppgavene. Kapitlene i HELLIG HANDLING er oversiktlige, språket er lett å forstå og oppgavene skal være greit beskrevet. Dette er en håndbok i bokstavelig forstand; lett å ta med seg til gudstjenester, i samlinger og på leir.

Bokas første del – VEIEN – begynner med gudstjenesten, slik konfirmanttiden gjerne starter opp med en felles gudstjeneste. Bokas andre og tredje del – SANNHETEN og LIVET – tar utgangspunkt i kirkens livsfaseriter. Dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelse skaper viktige rom der vi kan tolke kristen tro inn i våre egne liv.

Selv om ikke alle tema fra del to og tre skulle bli brukt i undervisningen, vil hele boka være en ressurs for den enkelte også i mange år etter konfirmasjonsdagen!

Veien

Del 1 inneholder grunnleggende lærestoff om tro, liv og diakoni, flettet sammen med innholdet og rekkefølgen i en gudstjeneste.

Sannheten

Del 2 inneholder fordypningsstoff knyttet til dåpen og Bibelen, kirken og kirkeåret.

Livet

Del 3 inneholder flere kapitler om tro, etikk og livssyn med utgangspunkt i kirkens livsfaseriter, konfirmasjon, bryllup og begravelse.

Bibelen i boka

I HELLIG HANDLING finnes mer enn 30 avsnitt fra Bibel 2024. Tekstene er gjengitt i sin helhet og fremhevet i egne rammer. De fleste er fra Lukasevangeliet og Apostlenes gjerninger.

Bibeltekstene i boka vil – sammen med et klassesett bibler – være et godt utgangspunkt for å gjøre konfirmantene kjent med Bibelen, og la budskap og tekster komme til uttrykk.

Bibeltekstene i HELLIG HANDLING kan også brukes i andakter i samlingene. Se tips om andakt i del 1, side 11 her i veiledningen.

Fra prest og trosopplærer i Nordkapp menighet deler vi gjerne tips om et fint bibelprosjekt. De ber konfirmantene lete etter en Bibel hjemme og ta den med i gruppa. Kanskje finner noen foreldrenes brudebibel, bestemors gamle velbrukte, sin egen barnebibel, et nytestamente fra skolen eller ingen bok i det hele tatt.

Ut fra dette, og et klassesett bibler, kan man arbeide videre med bibelstoff, både se på tekster i de ulike utgavene og samtale om betydningen av å ha sin egen Bibel.

Tradisjon og fornyelse

Selv om HELLIG HANDLING tar utgangspunkt i Den norske kirke som en livsløpskirke, er det viktig at undervisningen ikke bare blir en innføring i den etablerte kirkevirkeligheten. Målet med boka er å åpne kirken for konfirmantene, slik at de får oppleve at de også selv kan være med å prege fellesskapet og fremtiden i kirken.

Om vi har lyktes i å skape slike rom for refleksjon og fornyelse, kan bare etterprøves i praksis.

Jesus sa: "Hva er Guds rike likt? Hva skal jeg sammenligne det med? Det er likt et sennepsfrø som en mann tok og sådde i hagen sin. Det vokste og ble til et tre, og himmelens fugler bygde rede i greinene på det."

Igjen sa han: "Hva skal jeg sammenligne Guds rike med? Det er likt en surdeig som en kvinne tok og la inn i tre mål mel, så det hele til slutt var gjennomsyret." (Luk 13,18–21)

1: Metoden - 'Å gjøre troen'

1.1 Ministranttjeneste

Mange menigheter har gode erfaringer med å involvere konfirmanter som ministranter i gudstjenester. De skal ikke bare 'møte opp' til 8 gudstjenester, men får delta – i mindre eller større grupper – med praktiske og liturgiske oppgaver gjennom hele konfirmanttiden.

Ministranttjeneste for barn (korgutter) eller voksne har lange tradisjoner i den katolske og den anglikanske kirke. Vi vet ikke sikkert når eller hvordan denne skikken kom inn hos oss, men både trosopplæringsreformen og gudstjenestereformen de siste 20 årene må ha vært en viktig del av denne utviklingen. En forskningsrapport fra 2017 viste at ca 50% av norske menigheter praktiserte ministranttjeneste for konfirmanter. Det er grunn til å tro at tallet senere har økt, siden erfaringene er overveiende positive.

Allerede på begynnelsen av 1990-tallet var ministranttjeneste også en del av den metodikken vi prøvde ut på Nordmøre og gjorde kjent gjennom «Konfirmantpermen» fra 1994. Det er dette materialet som nå er videreført i boka HELLIG HANDLING. En viktig inspirasjon var heftet «Kirkesvaler» fra Fossum menighet i Groruddalen (Hans Arne Akerø, 1992/93?).

Ministranttjenesten kan praktiseres på ulike måter:

- I noen menigheter får konfirmanter praktiske oppgaver før og under gudstjenesten, veiledet av kirketjener, klokker eller frivillige, for eksempel å henge opp salmenummer, være kirkeverter o.lign.
- I andre menigheter omfatter ministranttjenesten også oppgaver som medliturger gjennom hele gudstjenesten.

I begge tilfelle fordeles konfirmanter i mindre grupper, slik at alle får delta i en eller flere gudstjenester gjennom hele året. I det følgende bruker vi begrepet 'ministranttjeneste' om disse to formene for deltakelse, til forskjell fra spesielle gudstjenester der en større gruppe konfirmanter deltar med liturgi og presentasjon av et tema de har arbeidet med. Dette er snarere en forlengelse av den gamle 'overhøringstradisjonen'; at konfirmanter får vise noe av det de har lært.

Felles handling

Målet med ministranttjenesten er at konfirmanter skal oppleve hva som er særpreg ved kirkens liturgi, til forskjell fra å skulle fremføre et program. I en gudstjeneste – og i kirkens livsfaseriter – møtes vi for å utføre noen enkle, men meningsfulle handlinger sammen med andre. En liturgisk samhandling kan også finne sted for den som bare sitter i kirkebenken, gjennom sang, bønn, aktiv lytting og gjennom liturgenes representative rolle. Men gjennom ministranttjenesten får denne deltakelsen også fysisk form. Dette vil åpne opp forståelsen for liturgien i vid forstand, skape trygghet og gi et varig eierskap til kirkerommet og det som skjer der.

Fint å være sammen

I alt liturgisk arbeid er det også viktig å huske på gleden; den enkle mellommenneskelige glede over å møtes. Sang og musikk – sammen med et naturlig og funksjonelt kroppsspråk – er viktig for å fremme denne gleden. Det er også fint å oppdage at de 'hellige tingene' er gjenkjennelige og naturlige ting, en mugge med vann, en skål med vin og et fat med kjeks, et levende lys og en bok det skal leses fra. Det hellige rommet er også 'rommet mellom mennesker'.

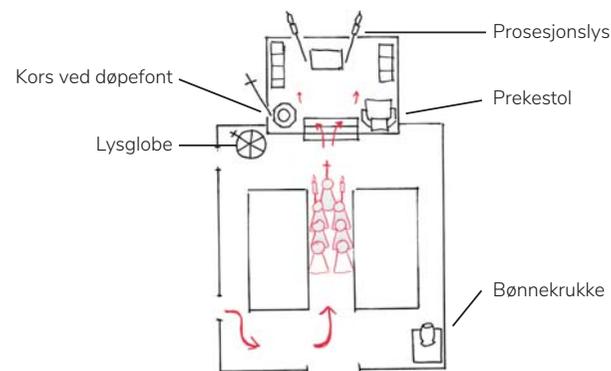
Det er helheten og ordene som ledsager handlingen som gir liturgien dens særpreg. Vårt bidrag skal være å utføre handlingene på en liketil og trygg måte. De skal fungere for oss selv og de vi samhandler med ansikt til ansikt, og handlingene skal kunne bli oppfattet av andre i et stort rom.

Planlegging

Ministranttjenesten krever god planlegging og praktisk øving med tingene i rommet. Konfirmanter må få lære om liturgien i egne temasamlinger i kirkerommet og de må møte i god tid for å øve til de enkelte gudstjenestene. Ministranttjenesten planlegges i samarbeid mellom konfirmanansvarlig og sokneprest.

Oppgavene vil selvsagt variere med de enkelte kirkerom og med hvilke deler av liturgien man velger å la konfirmanter delta i. Utgangspunktet er "Gudstjenestebok for Den norske kirke". Legg merke til både angivelsen av medliturger (ML) og rubrikkene (rød tekst) til de enkelte delene av liturgien.

Her følger noen eksempler på hvordan ministranttjenesten ble planlagt og presentert for konfirmanter i Gressvik kirke i perioden 2012-2017.

Inngangsprosesjon

Ministrantene deltar i prosesjonen sammen med andre medliturger og dåpsbarn.

Ministrantene bærer liturgisk utstyr som skal brukes i gudstjenesten: Kors og lys, mugge med dåpsvann, brød og vin, bibel / tekstbok m.m.

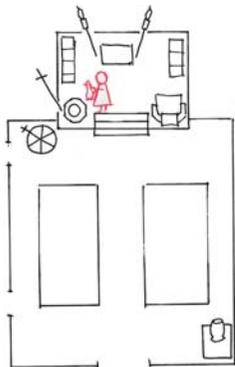
Det er fint at prosesjonen stopper i midtgangen mens korset settes på plass. Så blir de andre gjenstandene båret frem.

Ministrantene venter på hverandre før de går til sine plasser i koret eller ved en av de første benkene.

Se mer om prosesjoner på side 10.

Dersom kirken ikke har prosesjonslys, kan to enkle lysestaker brukes. Da må man også bestemme hvor lysene skal plasseres.

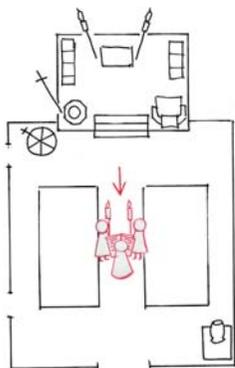

Dåp

En ministrant kan helle vann i døpefonten, stå sammen med liturgen under hele dåpen (ev. holde / overta gudstj. boka under selve dåpshandlingen) og delta med håndspåleggelse sammen med prest og faddere etter dåpshandlingen. Se gudstjenestebokas rubrikk.

Der hvor det er egen dåpsvert, følger ministranten denne.

Det er viktig at medliturgene ikke overtar oppgaver som fadderne selv kan utføre, f.eks. å tenne dåpslys.

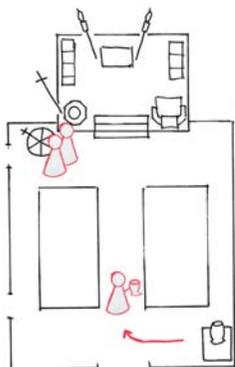

Evangelieprosesjon

To ministranter kan bære lys. En ministrant kan også bære evangelieboken og holde denne for liturgen.

Etter lesningen kan ministranter som sitter oppe i koret, gå ned og sette seg i benkene, slik at de lettere kan være tilhørere til prekenen.

De kan gjerne sitte der under forbønn og nattverd, og gå tilbake til koret etter måltidet, klare til å delta i utgangsprosesjonen.

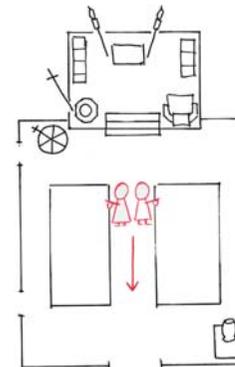
Forbønn / Bønnekrukke

I mange kirker står det en bønnekrukke nede ved inngangsdøra. Bønnekrukka kan hentes og bæres frem under salme etter preken.

Minstranter kan delta i forbønn med å lede noen av bønnene eller med lystenning.

PS. Det er også fint at konfirmanter og voksne deler på både bønner og lystenning.

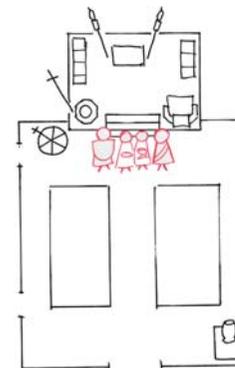
Kanskje er det best at en voksen tenner lys for de døde og deres pårørende.

Takkeoffer

Dersom takkeoffer tas opp i benkene, er det fint å begynne foran. Da ser folk at offerposene kommer, og de som samler inn kan vente på hverandre uforstyrret bak, før de går frem sammen og legger posene på alteret.

Etter takkebønnen bæres posene vekk fra alterbordet.

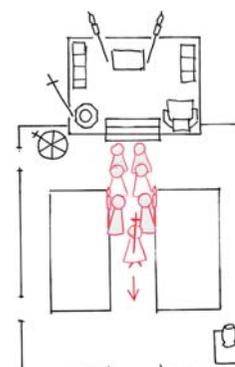

Nattverd

To ministranter kan komme frem under SANCTUS og stå på hver sin side av alterbordet. De gir brød og beger til presten under innstiftelsesordene, tar imot elementene igjen og holder dem frem for menigheten under dialogen "Stort er troens mysterium ...".

Dersom det er utdeling med intinksjon, kan ministrantene også holde brød og beger sammen med prest og en voksen medliturg som deler ut og sier tilsigelsesordene.

Se mer om konfirmanter og nattverd på side 21 her i veiledningen.

Utgangsprosesjon

Når det er prosesjon ved gudstjenestens begynnelse, er det også naturlig å gå samlet ut.

Når det er dåp, er dette en fin måte for menighetene å få møte dåpsbarna ansikt til ansikt.

Det er viktig at korsbærer blir minnet om å vente nede ved første benk, slik at de som bærer dåpsbarna rekker å slutte seg til prosesjonen.

1.2 Å forberede en prosesjon

En prosesjon skaper fokus og konsentrasjon. Det er fint å kunne samles i et tilstøtende rom for å forberede prosesjonen. Da kan man også gi de siste opplysningene om guds-tjenest-til de medvirkende.

Forslaget nedenfor kan brukes både på vanlige søndager med ministranter og på selve konfirmasjonsdagen med en stor gruppe deltakere.

- Alle stiller opp i to rekker.
- Så vender rekkene seg 90 grader mot hverandre.
- Korsbærer som står først, snur seg 180 grader.
- Liturgen som står bakerst, får da blikk-kontakt med alle i prosesjonen.

Før man gir tegn om å gå, kan de siste beskjedene om gudstjenesten gis.

Liturgen kan be en kort bønn, eller si: "La oss gå i fred" eller "La oss gå i Jesu navn".

Dette kan også øves inn som en fast dialog:

Liturg: «La oss gå i fred.»

Alle: «.. i Jesu Kristi navn.»

1.3 Å flette en ring

Denne aktiviteten kan brukes når dere øver inn og ber "Vår far i himmelen".

Se side 78 i HELLIG HANDLING.

Alle står tett i en ring, skulder ved skulder. La annenhver holde hverandre i hendene bak den nærmestes rygg. De andre gjør det samme, slik at to ringer med armer bak alle rygger blir flettet sammen.

Du må justere gruppa til et partall ved at en av lederne er med, eller ikke med. Lederen kan også stå midt i ringen og lede bønnen derfra.

Gjør så ringen passe stram ved at alle tripper bakover. La så alle lene seg forsiktig bakover, og kjenne at de hviler mot hverandres andres armer. Ringen holder deg oppe, selv om du lener deg bakover.

Noen vil kanskje overdrive og forstyrre. Vær tålmodig og prøv dere frem, slik at alle kan få oppleve gleden over å være seriøse. Når dere lykkes og faller til ro, kan dere be «Vår Far i himmelen» mens dere står slik og leser på hverandres munn.

1.4 Andakt

Hver konfirmantsamling bør inneholde en andakt, som innledning eller avslutning. Det er fint å velge en fast form som gjør andakten gjenkjennelig.

Den enkleste varianten er å samles rundt lysgloben og tenne lys, lese en bibeltekst, be "Vår Far i himmelen", synge en sang og lyse velsignelsen.

Uten lysglobe kan man også samles i en sirkel. Da har dere blikk-kontakt og kan lese på hverandres munn. Se også "Å flette en ring" på forrige side.

Noe av lesestoffet som er knyttet til bibeltekstene i boka kan brukes i andakten. Da kan du fortsette samlingen med en oppgave som er knyttet til det samme lesestoffet.

- Den mørke gåten, s.16
- Det siste måltid, s.34
- Det store eventyret, s.56-57
- Hva er sant, s.58
- Liv og livssyn, se s.89
- Født på ny / Mot til å leve, s.102

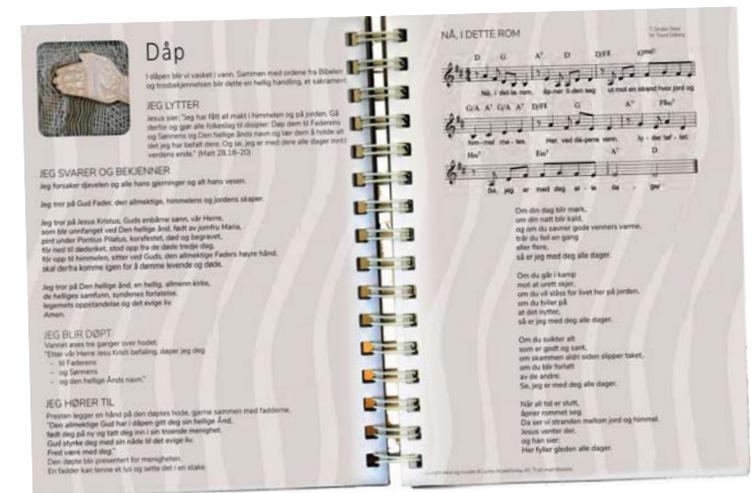
Se også de to andaktsmalene på side 112-117 i boka.

1.5 Dåpspåminnelse

Oppslaget på siden 52-53 i boka kan brukes til en DÅPSPÅMINNELSE eller til å øve på dåpen, for ministranter, for fremtidige faddere eller til dåp av en konfirmand.

På disse to sidene i boka står alt "menigheten" trenger for å delta.

Her er det altså ikke behov for løse ark i konfirmandgruppa.

Liturgen vil trenge et mer fullstendig manus. Se Vedlegg 1 i del 4 her i veiledningen (side 32).

1.6 Bryllup som rollespill

HELLIG HANDLING inneholder 6 sider om kjærlighet, sex og samliv.

- Bryllupside 92
- Frihet, liket og kjærlighet.....side 94
- Salmen "Nå er det morgen"side 95
- Oppgave: Kjærlighet ... til glede og bekymringside 97

Oppgaven på side 97 kan brukes til individuell refleksjon etter at lesestoffet på sidene foran er gjennomgått. Boka tar utgangspunkt i kirkens vielsesritual. På denne måten oppnår man to ting.

For det første vil dette gi en positiv 'verfremdungs-effekt'. Ved å skape avstand til her og nå opplevelsen, skapes også et rom for refleksjon. Slik får konfirmanten større frihet til å mene noe uten at det trenger å oppfattes som forpliktende her og nå.

For det andre blir konfirmantene kjent med hva det vil si å gifte seg i kirken når den tid kommer. Både hvordan dette skaper høytid og fest, men også at et kirkebryllup kan være enkelt og høytidelig. Det mest høytidelige i et bryllup er ikke den feidende musikken, pynten og de fine klærne. Det mest høytidelige er at to mennesker lover å elske hverandre og la kjærligheten vokse og modnes gjennom hele livet.

Sex og samliv er både et spennende og et vanskelig tema. Da kan det gjøre godt å løse opp spenningen med lek og moro. Vi foreslår derfor to varianter av å leke bryllup.

Alternativ 1 er enkelt og greit en vielse, mens alternativ 2 gjør løftene fra vielsesritualet aktuelle for konfirmantene her og nå. Begge variantene vil skape smil og glede. Dere bør selvsagt bruke kirkerommet.

Legg gjerne rollespillet til tiden rett før konfirmasjonsdagen. Å knele ved alteringen vil også fungere som en fin forberedelse til den store dagen

Alternativ 1 – Å leke bryllup

Oppslaget på sidene 92-93 i boka fungerer som manus for konfirmantene. Den som leder vielsen trenger hele liturgien fra "Gudstjenestebok for Den norske kirke". Du fordeler rollene som brudepar, forlovere, foreldre og gjester, og du kan dele inn i grupper for å fordele oppgaver, velge tekster, salmer, osv.

- Brudeparet kan si løftet til hverandre, eller bare svare «Ja» når presten spør.
- Forloverne kan legge en hånd på skulderen til brudeparet mens presten ber for dem.
- Noen kan være med å velge hvilke tekster som skal leses fra Bibelen.
- Noen av gjestene kan lese en tekst.
- Noen vil kanskje løpe ut å plukke blomstere til en brudebukett.
- Det skal velges musikk og en eller flere salmer. Husk at menigheten har en kantor!

Alternativ 2 – Gode løfter

Konfirmantene kan fortsatt bruke liturgien på side 92-93 i boka. Den som skal lede vielsen bruker VEDLEGG 2 i DEL4 her i veiledningen (side 36).

I hovedsak gjennomføres vielsen på samme måte som alternativ 1. Men spørsmålet og løftene endres slik:

Liturg: Vil du ha (fullt navn), som står ved din side, som din medkonfirmant?

Gjenta etter meg:

... Jeg ser på deg (fornavn) som min medkonfirmant
... Jeg vil respektere deg
... og være åpen og ærlig mot deg
... i gode og i kjedelige samlinger
... helt til vi er blitt konfirmert.

Dersom du bruker denne varianten, bør du forberede deltakerne på dette. Til hele gruppa trenger du bare å si at du vil justere litt på selve ekteskapsløftet, for å unngå misforståelser, ... eller at noen foreldre skal klage, ...dere er jo bare 15 år!

'Brudeparet' må få øve på de alternative formuleringene på forhånd.

Bortsett fra denne forandringen beholder du alt det som ellers sies om ekteskap og samliv i liturgien. I samtalen etterpå kan dere også beholde fokus på samliv og trofasthet. Opplevelsen av at et løfte angår oss, kan overføres til nye situasjoner.

Snart konfirmasjon

Dette rollespillet – uansett hvilken av de to variantene du velger – kan fungere som en fin forberedelse til konfirmasjonsdagen. Også da skal de knele ved alteringen for å bli velsignet og bedt for.

Selv om konfirmasjonen i vår tid «bare» er en forbønnshandling, har tradisjonen fortsatt et preg av løfte og forpliktelse. Sammen med hele menigheten blir konfirmantene oppfordret til å forsake djevelen og bekjenne troen på Den treenige Gud.

1.7 Temasamling med kirkegårdsvandring

Noen menigheter samarbeider med gravferdsbyrå om en temasamling om død og begravelse. Samarbeid er en fin ting, og en slik samling kan være med å avmystifisere det som skjer ved et dødsfall.

Men kirkens oppgave må først og fremst være å vise hvordan det som skjer i en kristen gravferd kan hjelpe oss til å bearbeide død og sorg, og tolke vårt eget liv i lys av troen på Den treenige Gud.

Vi tror at Gud er livets skaper, at Jesus er vår venn og at Den Hellige Ånd er nær oss når vi samles i '... en hellig allmenn kirke'. Det som skjer i løpet av gravferden kan hjelpe oss å takke for livet, gi oss tro på syndenes forlatelse og styrke håpet om legemets oppstandelse og det evige liv.

En slik temasamling om død og sorg, takk, tro og håp inneholder også handlinger og 'ting' som vil bidra til å avmystifisere ikke bare døden, men også det som skjer i gravferden. Begravelsesbyrået kan fortelle om hvordan den døde stelles og legges i kisten. Vi kan også fortelle hvorfor det legges en liten duk over den dodes ansikt.

Samlingen tar utgangspunkt i symbolhandling fra selve gravferdsritualet og i de symbolene vi kan finne på gravsteinene på kirkegården.

Ved å ta ett skritt tilbake og gå veien om symbolene, blir det lettere å nærme seg de store og vanskelige spørsmålene. Samtidig kan en slik 'omvei' gi konfirmanden frihet til selv å bestemme hvor mye de vil utlevere av sine egne tanker, erfaringer og følelser.

Under en kirkegårdsvandring kan du også oppleve at noen ønsker å vise de andre i gruppa graven til en slektning eller en venn.

Samlingen kan ha to eller tre stasjoner som man veksler / roterer mellom.

Stasjon 1: Kirkerommet

Samlingen ledes av en prest, som har erfaring fra begravelser. Bruk gjenstander og symbolhandling fra gravferdsritualet. Begynn samlingen med å tenne et lys.

- Levende lys
- Tre spader med jord
- At vi møtes
- Kisten med den døde
- Kirkehuset
- Kirkeklokker, sang og musikk
- Blomster og kranser
- Graven i hagen
- Korsmerket
- Dåpspåminnelsen
- Solnedgang eller soloppgang?

Noen av 'tingene' (f.eks kiste med kranser) kan erstattes med bilder, men den vesle spaden og kassen med jord finnes i alle kirker/kapell. Dryss gjerne jorden ned i kassen med en hånd. Det skaper nærhet til jorda.

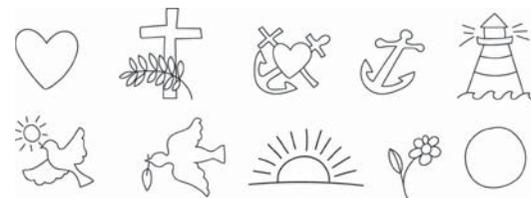
Se manus til samlingen som VEDLEGG 3 i DEL 4 (side 40):
"Symbol i gravferdsritualet",

Stasjon 2: Kirkegården.

Vandringen ledes gjerne av en kirkegårdsarbeider. Konfirmandene trenger boka slått opp på side 103 og en blyant, ... ev. et løst ark til flere skisser. De skal gjøre følgende oppgave:

- finne noen symbol som de synes er fine eller spesielle.
- tegne ett av disse inn i illustrasjonen på side 103.
- alternativt: å tegne flere symbol på et ark, og velge ett til boka etter vandringen.

Men først kan de gjerne bli vist noen utvalgte graver for å se eksempler på symbolbruk.

På noen eldre gravminner (smijernskors) finner du kanskje en sommerfugl, som er et symbol på oppstandelsen.

Symbolene kan bli utgangspunkt for spørsmål og samtale.

Er den halve solen en solnedgang eller en soloppgang? Man kan tenke på begge deler. Men sammen med de andre symbolene (lyset, blomstene, Jesu kors), gjør det nærliggende å tolke dette symbolet som en soloppgang.

Stasjon 3: Samtale.

Samlingen ledes av en konfirmantleder eller en diakon. Denne stasjonen krever et egnet rom der gruppa kan sitte uforstyrret.

Samtalen kan handle om normale sorgreaksjoner, og konfirmandene kan stille spørsmål og samtale om det de har sett og hørt ved de andre stasjonene. Ut fra rekkefølgen i roteringen må også innholdet i de andre stasjonene kunne justeres for de enkelte gruppene.

Bare to stasjoner?

Dersom tredelingen blir for komplisert, kan man velge bare to stasjoner: Kirkegårdsvandring og samling i kirke/kapell med samtale om ritualer og symbolhandling, sorgreaksjoner og sorgarbeid.

Gravferd på ramme alvor

I utdraget fra gravferdsritualen på s.98-99 i boka sies det også noe om hvordan en gravferd kan planlegges i samarbeid mellom pårørende, prest og kantor.

Dette kan være en viktig ressurs for konfirmanden senere i livet.

Noen ganger opplever vi også at det skjer dødsfall i noen av konfirmandenes familie. Da blir innholdet på disse sidene viktige også her og nå.

1.8 Påskevandring

I mange menigheter brukes en slik vandring for å formidle hva som skjedde i påsken, fra palmesøndag til påskedag. Ulike virkemidler kan brukes: Lesninger og musikk, bilder og tablå, dramatisering og ulike former for involvering.

Her følger et forslag der vandringen skal gjennomføres med bind for øynene sammen med en ledsager. Inspirasjon til å vandre i blinde har vi hentet fra boka «Og der lot de synge messe ... om konfirmanttid, liturgi og musikk i Bragernes menighet», Lyche musikkforlag 2020. Men vi har gjort to viktige endringer.

Kom og kjenn

Vi foreslår at konfirmantgruppa deles i to, slik at halvparten er blinde – med bind for øynene – og den andre halvparten er ledsagere. Konfirmantene får altså gå to og to (blind med ledsager). Flere par kan gå sammen i hver gruppe. Det er viktig å vurdere størrelsen på gruppa ut fra lokale forhold.

Midtveis i vandringen stopper vi opp og bytter om på rollene. Ledsager blir blind, og blind blir ledsager.

Vi tror denne varianten – at hver blind har sin egen ledsager – gjør det lettere å skape ro og konsentrasjon, enn om alle skulle være blinde med hjelpeledere som veivisere (!) for gruppa.

I tillegg skaper vår variant også en relasjon mellom de to, som vil forsterke innholdet i vandringen.

- Som ledsager får konfirmanten oppleve verdien av å gi trygghet til en annen.
- Som blind vil konfirmanten få oppleve denne tryggheten i en ukjent situasjon.
- Alle vil oppleve hvordan de andre sansene skjerpes når synet blir tatt fra oss.

Se mer under «Kom i gang» nedenfor om hvordan vandringen må øves på for å fungere.

Påske hver søndag

I tillegg til å legge inn relasjonen blind/ledsager, lar vi også påskehendelsene gi innhold til kirkens to sakrament, dåpen og nattverden. Vandringen gir altså ikke bare konfirmantene kunnskap om hva som skjedde med Jesus og disiplene den gang da. De får også oppleve hva dette betyr for oss som kristne her og nå.

- Dåpen blir aktualisert både med korsmerket (langfredag) og dåpslyset (påskedag).
- Nattverden blir aktualisert både med Jesu siste måltid (skjærtorsdag) og med oppstandelsen (Emmausvandrerne): «Da ble øynene deres åpnet, og de kjente ham igjen».

Hendelsene

Vandringen inneholder ulike typer hendelser. Dette kan være musikk og sterke lyder, stemmer nært og stemmer fjernt, lukt av et bål, berøring og bevegelser, noe å smake. Se vedlegg 1: Påskevandring – Stasjonene.

Som allerede nevnt er ledsagelsen også en hendelse i seg selv: å gå gjennom dører, over trinn og ujevnheter, kroppskontakt når man skal sette seg, reise seg opp igjen og fortsette vandringen.

Det som skjer, skal ikke være påtrengende; den blinde skal selv kunne bestemme over sin egen situasjon og sin egen kropp. Vi har erfart at det i et slikt rollespill likevel gir ledsageren et stort spillerom til å være kreativ og utprøvende. Det bør være tilstrekkelig med voksne/unge hjelpeledere til å observere og veilede underveis, slik at vandringen skjer på en forsvarlig måte.

Det er selvsagt mulig å variere vandringen og de enkelte stasjonene ut over det som er foreslått i vår skisse.

Fortellingen

Ved alle stasjoner skal det formidles en tekst, både direkte bibelsitat og korte innledninger og sammendrag. Disse tekstene må hjelpelederne gjøre seg kjent med og øve på. Våre forslag til tekster kan selvsagt også endres. Se vedlegg 2: Påskevandring – Tekstene.

Oppsummering

Det er viktig å tenke gjennom hvordan vandringen skal avsluttes og oppsummeres, både hva som bør kommenteres og hvilke opplevelser som kan stå ukommentert på egne bein.

Halvveis i vandringen – når rollene skal byttes om – er det også naturlig at det gis rom for noen kommentarer og spørsmål, men dette bør begrenses, slik at vandringen ikke faller fra hverandre. Se konkrete beskrivelsene til stasjon 5 og stasjon 12.

Kom i gang

Gruppa deles i to, slik at den ene halvparten er «blinde» (bind for øynene) og den andre halvparten ledsagere. Parene må få øve litt før vandringen begynner, både i et åpent rom uten for mange hindringer, og også gjerne gjennom en dør, opp og ned et trinn, og ned på en stol.

Den blinde går ved siden av ledsageren og griper denne i armen. Med et slikt grep rett over albuen av ledsagerens arm, kan den blinde føle når dere går opp eller ned, til høyre eller til venstre.

Ved alle hindringer skal ledsager gå merkbart foran den blinde slik at kroppsbevegelser gir hint om hva som er i ferd med å skje.

Ledsager skal aldri sende den blinde foran seg!

De to skal ikke snakke sammen, men lytte til fortelleren.

For å kunne oppdage detaljer (dørhåndtak, rekkverk, stolrygg m.m.), skal den blinde få et tegn til å føre sin ledige hånd ned langs ledsagers arm og videre mot gjenstanden, f.eks. en stolrygg. Slik vil den blinde på en trygg måte kunne finne stolen og sette seg.

2. Oversikt over innholdet i boka

Forord – side 4

HELLIG HANDLING er en fysisk papirbok med tekst, bilder og oppgaver, ... og med spiralrygg slik at boka kan slås helt opp og holdes i én hånd. Slik kan boka brukes til andakt, gudstjenester eller en kirkegårdsvandring.

Fra forordet: "Kirken hører til i den analoge verden. Du mottar ikke bare en melding om at Gud er glad i deg. Vi møter opp på et kjent sted til en avtalt tid. Vi heller vann i døpefonten og tenner levende lys. Du går frem og tar imot brød og vin."

I illustrasjonen av Lukas på side 5 er Guds navn skrevet med de hebraiske konsonantene JHWH (på et fragment av en tekstrull) og navnet Kristus (i boka) er skrevet på gresk. Dette kan du knytte til teksten på side 15 eller til "Boken og alle bøkene" på side 60-61.

De tre delene i boka

I oversikten nedenfor er de enkelte kapitlene gruppert og angitt med punktmerking (–).

VEIEN – SIDE 6

Grunnleggende lærestoff om gudstjenesten. Her beskrives de fire delene i gudstjenesten som fire rom: VEIEN INN, ÅPENT HUS, HEMMELIG ROM og VEIEN VIDERE.

Først tre innledende kapitler og en salme:

- Min verden
- En kirke
- Gudstjeneste
- Salme: I et skur ved Betlehem

1. VEIEN INN – SIDE 15-17

- Verdens lys
om gudsbilde
- Den mørke gåten
om synd

4. VEIEN VIDERE – SIDE 38-41

- ... om liturgien etter liturgien
- Salme: Slik som min Fader
- Diakoni

KIRKEDAGBOK – SIDE 42-49

Svarskjema for 8 gudstjenester med korte refleksjonstekster.

2. ÅPENT HUS – SIDE 18-29

- ... om Bibelen
- Jesus selv er budskapet
- Tro og vitenskap
- Tro og tillit
- Trosbekjennelsen
- Å synge troen
om sang og musikk
- Salme: Påskemorgen
- Forbønn

3. HEMMELIG ROM – SIDE 30-37

- ... om nattverden
- Salme: Når vi deler
- Det siste måltid
om skjærtorsdag
- Et nytt måltid
om Emmausvandrerne
- Det store gjestebudet
seks fortellinger fra Bibelen

SANNHETEN – SIDE 52

Fordypningsstoff knyttet til DÅPEN, BIBELEN, KIRKEN og KIRKEÅRET. Fra denne delen av boka kan stoff hentes inn etter ønske, og hva tiden tillater.

Det du ikke rekker over er likevel en ressurs for konfirmanten.

- Dåp
om dåpsliturgien *
- Salme: Her, i dette rom
- Dåpslivet
om dåp av ungdom og voksne
- Det store eventyret
om oppstandelsen
- Hva er sant?
om ulike sjangere i Bibelen
- Boken og alle bøkene
om sammenhenger i Bibelen
- Ti enkle bud
- Fra påske til pinse
om Apostlenes gjerninger
- Misjon
om ytringsfrihet og trosfrihet
- Kirkeåret
- Små og store helter
om St.Olav og Santa Lucia
- En evangelisk-luthersk kirke
- Bibelen og livet
om å velge et yrke

LIVET – SIDE 76

Fordypningsstoff knyttet til kirkens livsfaseriter: KONFIRMASJON, BRYLLUP og GRAVFERD. Fra denne delen av boka kan stoff hentes inn etter ønske, og hva tiden tillater.

Metoden er den samme som ved gudstjenesten i del 1: Først gjør vi liturgien, så tolkes det som skjer gjennom lesetekster og oppgaver.

- BE EN BØNN
om Fadervår og borbønn
- Salme: Velsign vårt hus
- KONFIRMASJON
med utdrag fra liturgien
- Min konfirmasjon
- Liv og livssyn
- Dialog
- BRYLLUP
med utdrag av liturgi
se forslag til rollespill *
- Salme: Nå er det morgen
- Frihet, likhet og kjærlighet
- GRAVFERD
se forslag til kirkegårdsvandring *
- Salme: Herre, måtte dette skje
- Liv og død
- DIGER DAG
om skriftemål med liturgi
- Salme: Guds kjærleik er som stranda
- Jeg – en fadder?
- TO LITURGISKE ANDAKTER
med forslag til korte bibeltekster
- Andakt for en ny dag
- Andakt mot kveld

* Forslag til dåpspåminnelse, rollespill m.m. finnes i veiledningens del 1 (side 11-15).

3. Tips og tillegg til noen kapitler i boka

Som hovedregel har vi forsøkt å gjøre boka selvinstruerende både for konfirmant og lærer. Til noen kapitler og oppgaver kan det likevel være nyttig med noe tilleggsinformasjon.

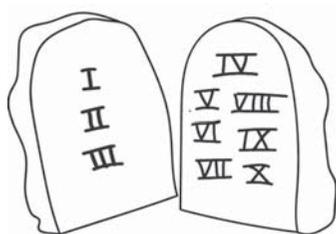
De kapitlene som blir kommentert i denne delen av veiledningen er angitt med SIDETALL fra boka.

OPPGAVER GJENNOM HELE BOKA

Her følger forslag til arbeidsform for de enkelte oppgavene i boka. Noen oppgaver passer til egen refleksjon, uten at svarene skal deles med andre. Det må være lærerens ansvar å velge arbeidsform ut fra kjennskap til gruppa og den enkelte konfirmant.

TIL GRUPPEARBEID

- Side 17: Små og store synder
- Side 37: Det store gjestebudet
- Side 62: Ti enkle bud
- Side 67: Lokale prosjekt / Misjon
- Side 71: Navnedager
- Side 78: Vår Far i himmelen
- Side 86: Liv og livsyn
- Side 103: Kirkegården

INDIVIDUELLE OPPGAVER

- Side 4: Kirkeminner
- Side 8: Min verden
- Side 21: Jeg vet at jeg tror
- Side 23: Dine egne spørsmål
- Side 40: Diakoni
- Side 74: Innovasjon
- Side 75: Jobb for livet
- Side 91: Min dialog

I noen av oppgavene foreslår vi å tegne emojis. Man kan selvsagt også bare huke av ting man mener er viktig, eller bruke + og -

TIL EGEN REFLEKSJON

- Side 15: Bilde av Gud
- Side 25: En hellig og allminnelig kirke
- Side 29: Dagens sukk / Dagens takk
- Side 97: Kjærlighet til glede og bekymring

VEIEN

SIDE 4-9: LIVET ER ANALOGT / INNLEDNING / MIN VERDEN

Når du introduserer boka, kan du gjenfortelle deler av forordet på side 4-5 og innledningen på side 6: VEIEN.

SIDE 4, OPPGAVE:

La noen svare muntlig. Dette vil skape en fin dynamikk i gruppa.

SIDE 5, ØVERST: BIBEL

Se andre avsnitt: "...Slik kan fortellingen begynner å ligne ... også på vårt eget liv." Les gjerne en bibeltekst, f.eks om Jesus og Sakkeus (Luk 19,1-10). Se side 22 i boka. Finnes det noen "Sakkeus-typer" i dag?

SIDE 8-9, OPPGAVEN "MIN VERDEN"

Selv om du ikke kommer til å gi hjemmelektse gjennom hele konfirmanttiden, vil mange være motivert til å yte litt ekstra ved oppstart. Disse svarene lar deg bli litt bedre kjent med den enkelte konfirmant.

SIDE 10-11: EN KIRKE

Bruk gjerne ditt eget kirkerom som eksempel.
"Dette er en kirke! Her er det et alterbord, en døpefont og en prekestol."

I teksten har vi glemt midtgangen som jo i bokstavelig forstand er en vei inn i gudstjenesten. La konfirmantene gå frem og knele ved alteringen. Det er også dette de skal gjøre på selve konfirmasjonsdagen! Å være konfirmant er å bli tryggt i dette rommet.

SIDE 12-13 GUDSTJENESTE.

Her lanseres terminologien for gudstjenestens fire deler som fire "rom":
VEIEN INN / ÅPENT HUS / HEMMELIG ROM / VEIEN VIDERE
Bruk gjerne ditt eget kirkerom som eksempel.

VEIEN VIDERE er i praksis 'veien tilbake' gjennom våpenhuset. Men noe har skjedd i gudstjenesten før vi går ut igjen.

Tenk gjennom hvordan du vil fordele stoffet om gudstjenestens fire deler (s.14-41).

- Du kan bruke liturgi (og bibeltekst) fra hvert kapittel i én samling: VEIEN INN, ÅPENT HUS, HEMMELIG ROM, VEIEN VIDERE. Da kan dere komme tilbake til oppgaver og tekst-sider senere. Da vil dette også bli en repetisjon av gudstjenesten.
- Eller du kan velge å bruke stoffet fra s.14-41 i flere samlinger, og arbeide dere gjennom gudstjenesten på denne måten, rom for rom.

Tenk også gjennom hvordan du kan involvere kantor og de andre ansatte i gudstjeneste-arbeidet og konfirmantsamlingene.

Tilsvarende kommentarer til bruk av boka